

ELOFIZETÉSI ÁRA		FŐSZERKESZTŐ		SZERKESZTŐSEG ES KIADÓHIVATAL	
EGESZ ÉVRE	16.— K.	NEGYED ÉVRE	4.— K.	BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZAM.	
FÉLÉVRE	8.— K.	EGYES SZÁM	—,60 K.	DR. BISCHITZ BÉLA	TELEFON 108—00.
			ÜGYVED.	HIRDETESEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT	

A Földtani Intézet évi jelentése.

Nem érdektelen a bányászok előtt annak az intézetnek a működése, amely oly szoros nexusban van a bányászattal és ahonnan már oly sok kezdeményezés indult ki, amelyek nyomán a gyakorlat emberei bányákat nyitottak és hatalmas ipartelepeket létesítettek. Az intézet 1911-ben is hatalmas munkát végzett, erről számol be a most megjelent jelentés vaskos kötete. Az intézet európai nivóju vezére, Lóczy Lajos dr bevezetés-képen az intézet tudományos életéről ír.

A megelőző két év előmunkálatai alapján — írja többek között — fogtunk hozzá az 1911. évben a kitűzött feladatok teljesítéséhez. Nagy okulást hozott az 1910. évi XI. nemzetközi földtani kongresszus Stockholmban és az ugyanott tartott második agrogeológiai értekezés.

Mindjárt az év elején nagyon hasznos kiadványunk jelent meg: a m. kir. földtani intézet könyvtárának betűrendes és szakcsoportok szerinti címjegyzéke két kötetben. Bruck József irodai igazgató munkája ez, amely dr László Gábor m. kir. osztálygeológus tudományos revíziójával jelent meg. Az 1911. évben nem lévén külföldi utazásokkal és nemzetközi képviselésekkel annyira lekötve, mint a megelőző két esztendőben, huzamosabb időt fordíthattam itthoni utazásokra és a folyamatban lévő geológiai felvételek felülvizsgálatára.

Ernek több szempontból volt hasznos eredménye. Minderelőtt közvetlenül megismerhettem társaimnak munkamódszerét s egységes irányt igyekezhettem a geológiai térképezésre nézve közöttük megállapítani. Lehetséges volt a különböző felfogásokat összeegyeztetni és nem egy kétséget eloszlatni. Nekem meg kedves és hasznos tanulsággal szolgált az, hogy e felülvizsgálat közben Magyarország nagy részét a legjobb geológiai vezetés mellett megismerhettem.

Nincs még itt az ideje annak, hogy megfigyeléseimet közreboacsássam. Azért ebben a jelentésben csak arról számolok be, hogy időrendben hol és kinél teljesítettem felvételi felülvizsgálatokat. Junius hóban Taeger Henrik dr munkatársunkat kerestem föl bakonyi felvételein és Horusitzky Henrik osztálygeológust látogattam meg pozsonyvármegyei agrogeológiai munkájában. Julius havában munkatársunk, Vadász Elemér dr egyetemi tanársegédnek pécsvidéki reambulációt és Vendl Aladár dr müegytemi tanársegédnek a Velencei hegységben folyó munkáját revideáltam.

Augusztus hó 2-től 20-ig az Erdélyi Érchegység szirtes mészkő zónáit vizsgáltam Papp Károly dr osztálygeológus társaságában Marosillye—Torockó között. Augusztus végén a villányi és kisköszegi szigethegyek reambulációját indítottam meg fiammal, ifj. Lóczy Lajossal, akinek Semsey Andor dr tiszteletbeli igazgató volt kegyes erre a célra utiköltséget adni. Szeptember 1-től szeptember 7-ig ismét az Erdélyi Érchegységben tettem reambuláló és reviziós utakat. Végre még egy izben fölkerestem Taeger Henriket bakonyi felvételeinek színhelyén. A lefolyt esztendőben február hó 26. és december hó 14. közt, beletudva a hivatalos vagy hatósági szakértői kiszállásokat is, 17,032 kilométernyi utat tettem vasuton, gőzhajón és 3017 kilométernyi uthosszuságot kocsin, automobilon és gyalog.

Könyvtárunk egységes katalógusának kiadásával nemcsak az intézet tagjainak könnyítettük meg a könyvtár használatát, hanem a fővárosi tudományos világnak is használni véltünk.

Az ásatásokra szánt tétel felemelése a muzeumot jelentékenyen gyarapította, amint erről alább egy kimutatásban szó lesz.

Élénken folyt a közlemények kiadása és az Évkönyv XVIII-ik kötete befejeztetett és a XIX. kötet is elkészült.

Ami az intézet tagjainak tudományos foglalkozását illeti, a következőket jelenthetem:

Magamról szólva, az 1911. évben hosszabb időt fordíthattam hazai tudományos kirándulásokra, mint az 1909. és 1910. években, amikor nagy külföldi utazásokra valék utalva.

Csak két izben voltam az ország határain kívül.

Először külföldi utazáson április hó 8. és április 25. között a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszter urnak megbízásából Böckh Hugó főbányatanácsos, főiskolai r. tanár, Vnutschó Ferenc főbányatanácsos és Böhm Ferenc m. kir. bányamérnök urak társaságában Romániában jártam a romániai petroleum- és a sóbányák megismerésére. Mrazec L. egyetemi professzor, a romániai kir. földtani intézet igazgatója vezetett bennünket és szíves volt azután velünk az erdélyrészi medencébe is átjönni, ahol a felismert antiklinálisokat és a kissármási földgáz-területet látogattuk meg.

Másodszor május 22-től junius 2-ig, amikor Lord Curzon volt indiai alkirály a Royal Geographical Society of London ujonnan választott elnökének meghívására a társaság ünnepélyes

estélyére, amely a koronázási év alkalmára különösen fényes volt, Londonba utaztam. Visszatérőben pedig ez alatt az idő alatt a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszter ur megbízásából több napot töltöttem Felső-Elszászban az ottani kálisbányászok és petroleum-nyomok meglátása végett.

Ugyancsak a m. kir. pénzügyminiszter ur megbízásából a nyári felvételek munkája közben, augusztus és szeptember havában egyedül és a Böckh Hugó főbányatanácsos, főiskolai tanár ural és a vezetése alatt működő antiklinálisokat nyomozó geológusokkal az erdőlyrészi medencében jártam; majd szeptember közepén Mrazec L. és Böckh Hugó urak társaságában a máramarosi petroleum-területeket Körösmezőn látogattam és velük Galiciába is átmentem, Még egy ízben, október hó 26. és november hó 4. között voltam Máramaros és Zemplén vármegyék galiciai határain s időközben a kissármási október 29-én történt gázkötés színhelyét is meglátogattam.

November hó elején Szontagh Tamás kir. tanácsos, aligazgató és Vnatskó Ferenc főbányatanácsos urakkal az aknaszlatinai sóbánya vízmentesítési ügyében működtem közre.

Szeptember hó 17—19-ike közt a Magyar Földrajzi Társaság ungvári vándorgyűlése foglalkoztatott. Október közepén a furótechnikusok nemzetközi kongresszusa, amelynek tiszteletbeli elnöke valék, adott munkát. Nemcsak az országos földtani felvételek irányítására fordíthattam ebben az évben sok időt, hanem gyakran tettem kirándulásokat a Balaton környékének munkában levő új térképe érdekében a Dunántulnak Balatont környező vidékein.

A Szontagh Tamás dr igazgatótársam vezetése alatt álló osztály, melyhez Pálffy Mór dr főgeológus és Rozlozsnik Pál l. oszt. geológus tartozott, ez évben is a Bihar-hegységben reambulált; míg Papp Károly dr osztálygeológus Hunyadvármegyében, Marosillye környékén munkálkodott. T. Roth Károly dr a Rézhegység északi oldalán és a szilágysomlyói Magurában végzett kiegészítő felvételeket T. Roth Lajos főgeológus Érzsébetváros, Berethalom és Mártonfalva környékén, az Erdélyi Medencében működött; Halaváts Gyula főgeológus pedig részint a krassószőrényi Középhegységben, részint pedig Nagyszében környékén reambulált. Schafarzik Ferenc dr műegyetemi ny. r. tanár, intézetünk belső munkatársa Berszászka környékén és az Almásban végzett pótló bejárásokat, míg Schréter Zoltán dr geológus hegyszerkezettani megfigyeléseket végzett a Krassószőrényi Hegységben; Liffa Aurél dr osztálygeológus pedig Oravica—Csiklovabánya és Szászkatánya—Ujmoldova környékén folytatta a kontakt vonulatok tanulmányozását.

Lázár Vazul és Pantó Dezső, az intézethez

beosztott bányamérnökök ez évben is folytatták Verespatakon megkezdett bányageológiai felvételeiket és a felméréseket.

Az agrogeológiai osztály tagjainak tulnyomó része, ugymint Treitz Péter főgeológus, Timkó Imre osztálygeológus, valamint László Gábor dr és Ballenegger Róbert geológusok a Nagyalföld átnézetes felvételével voltak elfoglalva, míg Huroszitzky Henrik osztálygeológus kislétföldi felvételeit folytatta.

Intézetünk chemiai laboratoriumai Emszt Kálmán dr osztálygeológus-vegyész vezetése alatt szintén szorgos tevékenységet fejtettek ki.

Kormos Tivadar dr geológus a m. kir. földmívelésügyi miniszterium megbízásából és Semsey Andor dr tiszteletbeli igazgatónk külön anyagi támogatásával február—március—április hónapokban nagyobb külföldi tanulmányuton volt, melyről az alábbiak során tüzetes jelentésben ad beszámólót.

Az 1911. év sulyos csapást is mért ránk. Junius 2-án ugyanis elhunyt *Kalecsinszky Sándor* érdemű fővegyészünk. Kalecsinszky Sándor 1883. óta volt intézetünk tagja; hos-zabb ideig tartó betegség után ragadta el tőlünk a végzet. Benne egyik sikerében gazdag, Európaszerte ismert nevű munkatársunkat veszítettük el.

Dynamit balesetek.

Irta: *Csermák Sándor*, robbantó technikus.

Az utóbbi időben annyi baleset történt a fagyos dynamit vagy annak felengesztése körül, hogy már bohatóan kellene vele foglalkozni és szigorú ellenőrzéssel, esetleges büntetésekkel sújtani a könnyelmű bánásmódot.

A balesetek legfőbb oka abban rejlik, hogy ma már annyira megszokták a dynamitot, hogy egyáltalán nem is tartják veszélyosnek. Hisz addig, míg megfagyva nincs, majdnem így is áll a dolog, csakhogy az év felében megfagyott dynamittal kell számolnunk.

Ilyen — felig felengesztett — dynamit igen veszedelmes, mert törés, vágás, zuzás és ütésre ropant érzékeny és rögtön explodál. A dynamitot első sorban jól kell felengesztetni és csakis olyan állapotban szabad kiszolgáltatni. A dynamit felengesztését nem szabad avatatlan munkásra bízni, mert az vagy a méceses lángján, egyéb nyílt tűzön, kályhán, gőzkazánon, szóval mindenféle erős hő kibocsájtó objektumokon fogja felmelegíteni, mely eljárás nemcsak hogy életveszélyes, hanem egyúttal a célnak sem felel meg, mert nem lesz teljes a felengesztés.

Legritkább esetben használnak dynamit felmelegítő-tartányt, dacára annak, hogy ezek igen olcsó ár mellett kerülnek forgalomba s kezelésük is egy-

THEODOLITOK

nivellálók, felállító készülékek, tájolók, mintaszerű, preciziós kivitelben mint különlegesség gyártása.

(923/41)

MAX HILDEBRAND

azelőtt August Lingke & Co.

FREIBERG, Sachsen 47.

Alapított 1791.

Magyarországi képviselő:

CONRAD ÉS TARSA

Budapest, VI., Teréz-körut 15.

szerű. A kettős fallal ellátott pléhtartányt körülbelül 60° C meleg vízzel töltjük meg és a dynamit töltényeket a belső részébe akként helyezük el, hogy a felső sort az alsóra keresztben rakjuk s így a meleg minden töltényt közvetlenül érinthet, miáltal még a teljesen megfagyott dynamitot is gyorsan és veszélytelenül lehet felengeszteni.

A bányákban a robbantóanyagok raktára is rendszeren annyira van a természet által temperálva, hogy a hőfok 14° C alul nem igen esik. Ha nem így volna, a raktár ilyen helyre telepítendő át, mert ha nehezen enged is olyankor a megfagyva érkezett dynamit, a már felengedett még sem fagy meg újból. A megfagyott dynamit egyáltalán csakis olyan helyiségben enged magától, hol a hőfok 14° C felül áll. Ilyen hőmérséklet mellett egy ládát mindig felbontva szokás tartani, hogy addig, míg használatra kerül, magától jól felengedjen. Ez csakis a kezelési- vagyis kézraktárban van megengedve. Ilyen raktár a nagy dynamitraktártól (ha az utóbbi a bányában van), legalább 5 m-re egy oldalvágatkában alkalmazandó, amelyben a dynamitok kiadása történik és soha egyéb szerszámot itt elhelyezni nem szabad, mint amelyek a ládák kinyitásához szükségesek.

Ez a kézraktár arra is szolgál, hogy a dynamitot itt felengesztessek; ebbe csakis zárt biztosító-lámpával szabad lépni és ki legyen zárva az a lehetőség, hogy ebbe valaki lökúpakokkal is beléphessen.

A robbantóanyag kezelőjének mindenkor elegendő számu melegítő-készülék álljon rendelkezésére, hogy a következő műszakra szükségis dynamitot felengeszthesse, míg a munkások beszállása kezdődik. A jól felengesztett dynamittal való munka majdnem veszélytelen és így a balesetek majdnem teljesen kiküszöbölhetők volnának. Kőbányáknál, agyagbányáknál a dynamitot külszíni raktárakban tartják s így jobban ki van téve a hidegnek és fagyásnak. Ily helyeken a hatóságnak fokozatosan kell a raktárakat ellenőrizni.

Ott, ahol nagyobb befektetéseket nem lehet követelni, vagy ahol megfelelő távolságban gépüzem nem áll rendelkezésre s így fűadag ki nem használható a kézraktár temperálására, ott két kis szobácskából álló épületet akként lehet berendezni, hogy a külső helyiségben állhat a kályha, amelyen egy kazán áll, körülbelül 50 liter víz befogadására. Így meleg víz is lesz mindig. A kályhából a füstcsövek a belső szobamenyetezete alatt vezetendők s így ezek a tulajdonképeni dynamitot tárolószobácskát is megfelelően át fogják fűteni. Ilyen helyen maximum 25 kg. dynamit tartható és ha esetleg gyorsan kellene dynamitot felengeszteni, ezt a munkát csakis úgy szabad végezni, hogy a külső szobában a kazánból a forró vizet beleeresztjük a melegítő készülékbe s ezt a második szobába visszük, ahol a dynamitot berakhatjuk.

Ebben a belső szobában legyen egy nyitott fiókos állvány, amelyen a kibontott skatulyák elhelyezhetők, továbbá egy asztalka. A melegítő-készülék arra is felhasználható, hogy kemény hidegben a dynamitot abban visszük a furólyukakhoz, hogy a töltésig meg ne fagyjon újból, természetes, hogy azt forró vízzel meg is kell tölteni.

Ha a dynamit-töltény a töltés alkalmával a lyukban megakad, rendszeren erőszakkal szorítják le.

Ez már a nem megfagyott dynamitnál is veszélyes, a félig felengesztett dynamitnál pedig biztos robbanást jelent. Hogy oly gyakori a töltények megakadása, annak rendszerint az az oka, hogy a furóél keskeny, illetőleg nem elég széles (26 milliméter legyen) és hogy a furókat taláalomra élesítik a kovácsok, nincsenek élszélességi mintáik. Minden üzem csinálthat egy darabka 1—2 milliméter vastag pléhből olyant; alapul kell venni azt, hogy a leg-hosszabb furója legalább 26 milliméter élszélességgel bírjon és minden 500 milliméter, esetleg 1000 milliméternél rövidebb furó legalább 3 milliméterrel szélesebb legyen. Ezt a sablont az üzem szabja meg, illetve annak sajátosságai.

Bányaüzemeknél ezek a szabályok legtöbb esetben be vannak tartva, azonban a kőművelésnél, kő- és agyagbányáknál, hol ritka esetben van szakképzett közeg alkalmazva, aki ezeket a veszélyeket ismeri, jobban mondva elismeri, azonkívül az ellenőrző rendőrhatalósági tisztviselő is sok esetben nem ért a dologhoz, úgy hogy a legképtelenebb dolgokat mivelik. A tulajdonos maga is vagy nem érti ezeket a műszaki dolgokat, vagy nincs is ideje azokkal foglalkozni és így ajánlanám az illető rendőrhatalósági tisztviselőknek, hogy kőbányák és egyéb hasonló üzemek ellenőrzésénél a fent említettek kivül még a lökúpak szorítófogókat is vizsgálják felül; de nemcsak megnézni, hanem az illető munkás teljesítsen munkát is vele. Én t. i. olyan szorítófogót is kaptam kézhez, melyet két kézzel kellett kinyitni, annyira be volt rozsdásodva; de azért a tűzmester előzőleg nyugodtan állította, hogy fogójával szorítja meg a lökúpakot. Nem számított arra, hogy ki is próbálom majd a fogót. Talán berozsdásodott dynamit melegítő-készüléket is lehet találni? Nem helyes, hogy ilyenkor rendszeren a tulajdonoson verik el a port, holott nem ritkán annak alkalmazottja az oka.

Bűnhődjön az igazi bűnös és apadni fognak ezek a gyakori, a tudatlanság, a nemtörődömség által okozott balesetek.

HAZAI HIREK.

Kinevezés. Ófelsége, a pénzügyminiszter előterjesztésére *Kurovsky* Zsigmond bányatanácsost, a zalaatnai főbányahivatal főnökét a VI. fizetési osztályba főbányatanácsossá nevezte ki és *Szabó* Albert bányatanácsosnak, a marosújvári főbányahivatal főnökének a főbányatanácsosi címet és jellegzet díjmentesen adományozta.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület körműcbányai vidéki osztálya február hó 22-én tartotta az évi első rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: Az osztályülés tárgyalás alá vette az anyaegyesület által a „nevelési-alap” előmunkálataira kiküldött bizottság jelentését és javaslatát és hozzájárult azon válaszhoz, melyet titkár a tisztikar véleménye alapján szerkesztett. Az anyaegyesület választmányához intézendő válaszban az osztály kifejté, hogy hozzájárul az alap létesítésének a bizottság által javasolt módoszataihoz és az alap

megteremtését, minél rövidebb idő alatt, szükségesnek véli. Nem mindenben osztja a bizottság aggodalmait, a nehézségeket nem tartja leküzdhetetleneknek és bizik benne, hogy komoly törekvésünket siker fogja koronázni és a tervezett humanus intézmény rövid időn belül megkezdheti áldásos működését. (A létesítendő „nevelési segély-alap“ célja tudvalevőleg az, hogy az egyesület azon tagjait, akiket foglalkozásuk a közép- és felsőiskolákkal rendelkező városokon kívül eső helyekhez köt, vagy akik ily városokban laknak ugyan, de gyermekeik nagy száma miatt, vagy mostoha anyagi helyzetüknél fogva, tanításra érdemes, gyermekeiket önerejükkel megfelelő nevelésben nem részesíthetik, a lehetőség és méltányosság határain belül évenként anyagilag segítse.) Ezen reményét abból a szép sikerből meríti, melyet elnöksége a saját hatáskörében megindított gyűjtéssel elért és amely alig másfél hónap alatt 805 koronát eredményezett. Az osztály megbízásából titkár elkészítette a nevelési alap szabályzatának tervezetét is, melyet a gyűlés változatlanul elfogadott és a válaszhoz csatolva az anyaegyesület választmányának megküldött.

Elnök indítványára az osztály egy szűkebb bizottságnak adta ki a munkásközvetítés törvényes szabályozására vonatkozó és az anyaegyesület által véleményezés végett leküldött kérdőívet.

Az 1912. évben tartott felolvasások megbeszélésére kiküldött bizottság a kitűzött 50 kor. jutalomdíjat Grünhut Gyulának ítélte oda.

Ezen ülésen dr. Sebe Béla m. kir. bányafőorvos tartott igen érdekes és tanulságos felolvasást „A villamos áram, az X sugarak és a rádium hatása az emberi szervezetre“ címen, melyért az osztály a felolvasónak köszönetet szavazott.

Nyitott bányalámpák Környén. Ertesülésünk szerint a környei szénbányában nyitott lángu bányalámpákat használnak. A környei szén minősége és települése ugyanolyan, mint Tatabányán, ahol a feltárásoknál tetemes mennyiségű gáz szokott jelentkezni. Tatán természetesen kizárólag biztonsági lámpák mellett dolgoznak. Nem kétséges, hogy a hatóság mihamar vizsgálatot fog indítani a környei nyitott lámpák ügyében s nagyobb óvatosságra fogja kötelezni a vállalatot.

A Földtani Társulat március 5-én szakülést tartott iglói Szontagh Tamás kir. bányatanácsos elnöklésével. Az első előadást Szádetzky Gyula kolozsvári egyetemi tanár tartotta az Erdélyi Medence tektonikájáról. Előadás után Lóczy Lajos, a Földtani Intézet igazgatója, elismeréssel adózott Szádetzky tanár kutatásai iránt.

A második előadást Krenner József Sándor egyetemi tanár, a budapesti Magyar Nemzeti Múzeum osztályigazgatója, tartotta, bemutatva a krassó-szörény megyei Óborlovény határában talált staurolit-ásványokat. A szakülés után választmányi ülés volt, amelyen Papp Károly főtitkár megemlékezett az elhunyt tagokról, többek között báró Hatvany-Deutsch Sándorról és gróf Andrássy Dénesről, akik a Társulatnak rége óta pártolótagjai voltak. Végül jelentette, hogy dr. Heltai Ferenc főpolgármester és Ripka Ferenc gázgyári igazgató ajánlatára a székesfővárosi gázművek a Társulat pártolótagjai sorába lépett.

Robbanás az asztaltűzben. A tatárosi asztaltűzben veszedelmes robbanás történt. Nincs még eldöntve, hogy az acetylen lámpa vagy az állandó jelenlévő gázok robbantak-e, ámátor a robbanás hatása szinte kizárja azt a feltevést, hogy csak az acetylen kézilámpa robbanásáról volna szó. A bányában sok száz munkás dolgozik. A földszurok rendszerint szénnel kevert rétegek közt buvik meg széndioxid és más gázok kíséretében. A bánya küzeteiből lassan szivárog, de néha rohamosan lobban elő a gáz s a tárnákban mégis sűrűn használják a könnyen robbanó acetylen lámpákat. Állítólag ilyen nyitólámpa okozta a tegnapi szerencsétlenséget. Szilágyi Pál huszonöt éves munkás pihenés közben egy szelöltető alá huzódott, ahol carbid-lámpák világítottak. Szilágyi kellemetlen gázszagot érzett s egy lámpát bevitt az üregébe körülnézni. Gyanus volt neki a penetráns szag és elindult, hogy jelentést tegyen. Ekkor történt óriási detonációval a robbanás, melynek ereje a bányatelepen megrázta a házak falát. Szilágyit a szelöltető tárnában találták meg a társai. A szerencsétlen munkás arcát calatokra tépte a robbanás. Haldokolva hozták be a nagyváradi kórházba, ahol kihallgatása után agoniába esett. A vizsgálatot megindították.

Az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Nagybánya-vidéki Osztálya március 8-án, Nagybányán a bányagazgatóság tanácskozó termében osztály-gyűlést tart. Tárgysorozat: 1. Elnöki bejelentések. 2. A központ átirata, a bányászati munkaközvetítés tárgyában. 3. A központ átirata, „a nevelési alap értesítése előmunkálatainak megindítására kiküldött bizottság“ erre vonatkozó jelentése tárgyában. 4. Titkár jelentés 1912. évről, mint a rendezett bányászati kiállításról. 5. A pénztáros jelentése az 1912. évről. 6. 1913. évi előirányzat. 7. Tisztújítás. 8. Indítványok. Este 8 órakor társas összejövetel a Kaszinó helyiségeiben.

Tűz az elhagyott bányában. A stájer—horvát határon fekvő Grdanci nevű horvát község határában már régebbi idő óta különös jelenséget észleltek Kiepath földbirtokos urdejében. A talajból állandóan füst tör elő s a növényzet nagy területen kipusztult. E terület alatt régebben szén bányásztak; a bányásztást már öt évvel ezelőtt abbahagyták. Valószínű, hogy a széntelep azóta ég. A tűz oltására a nagy költségek miatt nem is gondolnak. Három

Brunner I. L. és Társa

gép, szerszám, műszaki és elektro-technikai nagykereskedés Budapest, VI., Teréz-körút 19.

Egyike a legrégebbi, legnagyobb és lepgontosabb cégeknek. Évtizedek óta szállítja a kincstári bányáknak és vasműveknek, a cs. és kir. közös hadseregnek és haditengerészetnek, a m. kir. államvasutaknak, a m. kir. posta- és távírdának, valamint számos magánüzemnek. 1913/14. évi nagy árjegyzékünket komoly vevőknek szívesen küldjük. Sürgőnyim: Brunnerit, Budapest.

paraszt be akart hatolni az elhagyott bányába, de mind a három elpusztult.

A sőlület és a háboru. Az aknasz'atinai főbányahivatal kimutatásából kitűnik, hogy tavaly a főbányahivatal kerületéből egymillió és 35.606 métermázsa sót szállítottak el az 1911. évi 905.273 métermázsa termeléssel szemközt. A termelés tehát emelkedett valamelyest. Ennél sokkalta jelentékenyebb azonban a külföldre való kivitel csökkenése. A bányahivatal szerint 1912-ben 26.446 métermázst szállítottak külföldre, míg 1911-ben majdnem kétszerennyi: 48.450 métermázsa volt a kivitel. A főbányahivatal ezt a csökkenést a balkáni háborúnak tulajdonítja.

A Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Szakosztálya. A Földtani Társulat barlangkutató bizottsága február hó 20-án tartott alakuló ülésén barlangkutató szakosztályi alakult, melynek célja a barlangtan és rokontudományainak művelése és terjesztése. Feladata a hazai barlangokat nyilvántartani, szakszerűen kutatni, folyóiratban, esetleg egyéb kiadványokban magyar és idegen nyelveken ismertetni, a kutatások eredményeit szaküléseken és népszerű estélyeken előadni s végül úgy a hazai, valamint a külföldi barlangtani irodalmat és mozgalmakat figyelemmel kísérrni. A szakosztály elnöke *Lenhossék Mihály* dr udvari tanácsos, titkár *Kadic Ottokár* dr állami geológus.

Elhanyagolt bánya. A rozsnói bányabiztoság felhívja a Dobsina város határában fekvő *Hermina* műmérték tulajdonosát, hogy az üzemet vegye fel, mert különben a hivatalos eljárás során a műmértéket elvonják.

Közgyűlések. A *Magyar Ruggyantaárnygár Rt.* március 15-én, Budapesten tartja rendes közgyűlését. Veszteség- és nyereségszámla. Tartozik: Általános üzleti és üzemi költségek 1.411.290'42. Adók és illetékek 87.881'50. Értékcsokkentés 250.000'—. Behajthatatlan követelések 43.278'66. Nyereség 1.122.353'55. Összesen 2.914.804'13. Követel: Nyereségáthozat 1911. évről 35.219'33. Árunyereség és különféle jövedelmek 2.879.584'80. Összesen 2.914.804 korona 13 fillér.

A *Magnezit-ípar Rt.* március hó -án tartja évi közgyűlését. Nyereség- és veszteségszámla. Tartozik: Üzemkiadások K 2.153.884'17. Központi költségek K 108.792'53. Kamatok K 65.613'97. Értékcsökkenési leírás K 100.000'—. Nyereség K 375.215'03. Összesen K 2.803.505'70. Követel: Áru-számla K 2.785.583'56. Házbérjövdelem K 1.634'08. Nyereségáthozat 1911. évről K 16.288'06. Összesen 2.803.505 K 70 fillér.

A piski—petrozsényi villamos vasut ügyével újból foglalkoznak a kereskedelmi miniszteriumban, annak révén, hogy vasutnak elektromos üzeműre való átalakítására egy vállalkozó ajánlatot tett. Az ajánlat szerint a vasut üzemében szükséges hajtóerőt egy a vasut közelében fekvő patak mentén tervezett s a patak vize által működtetett áramfejlesztő központ szolgáltatná. Ezen központ tervezet szerint 17.000 Kilo tt teljesítő képességgel bírna amely részben a vasut által, részben ipari üzemek által használtatnék fel. Jelenleg áramszolgáltató feltételeinek és m egy-ég-árának s az elszámolás mód téseit tanulmányozzák.

A körmöczbányái m. kir. Ludovika-akna lyukasztása a Nándor-altáróról telepített 20 méter magas feltöréssel március hó 1- megtörté. Ezzel a körmöczi bányászatnak egy nagyjelentőségű eseménye következett be. Az ottani bányakerület aknájának fejtőközei ugyanis már ugyszólv: teljesen le vannak művelve és az eddigi legmélyebb vízlevezetőszint, az Ó-Mélyaltáró fölött a fejtés jobbára csak egyes visszamaradt pillérek és gyámok leművelésére szorítkozik. Az északi bányamezőben, különösen Mária-, Rezső-, Anna-, Mátyás- és Lipót-akna területén 1813-ig vízemelő gépek segítségével mélyművelés is folyt, a primitív berendezésű vízmentesítő gépek miatt azonban a legnagyobb áldozatok árán sem volt fentartható és azért a mélyszintek kerek 100 év óta el vannak fulasztva. A mélység felé műrevalónak ismert telepek hozzáférhetővé tétele és a víz alatt álló mélyműveletek víztelenítése céljából az illetékes körök egy altárónak hajtását határozták el, mely hivatva lesz az egész körmöczi bányászat vízmentesítését eszközölni. Az 1841. évben indult meg a vidék legmélyebb pontjáról, a Garam-völgyéből, a Nándor-altáró hajtása és azóta csekély megszakításokkal állandóan üzemben van. Ezen altáró a Mélyaltáró alatti 228 m. magasságu fejtőközt teszi hozzáférhetővé és néhány éven belül teljesen elkészül. A Ludovika-akna az első üzemben levő szállító-akna, mely az altáróval összeköttetést létesít, a korábban lemélyített 4 akna csak légaknául és meddő szállításra szolgált. Lemélyítését már 1895-ben megkezdték, de akkor csak 31'6 m.-nyire tudták a Mélyaltáró alá lejutni, mert a nagymennyiségű bányavízzel rendelkezésre álló gyenge hatásfoku szivattyuk nem tudtak megküzdenni és e miatt a mélyítést be kellett szüntetni. Csak az 1909. évben, midőn a Nándor-altáró szárnyvágata, az ezek kereszttezése folytán, a vizet lecsapolta és az akna tengelyvonalát elérte, foghattak újból hozzá a mélyítéshez. A munka zavartalanul folyt 1911. év április közepéig, ekkor azonban az aknának a Mélyaltáró alatti 112 méterében átharántolt második ércsoport ismét oly nagymennyiségű vizet nyitott meg, hogy a mélyítést be kellett

szüntetni és csak az aknazsompnak és a Nándor-altárónak egy 109 m/m. átmérőjű furólyukkal való összekötése után, ugyanazon évi december hó elején lehetett újból megkezdeni. Ezen idő óta a mélyítést furókalapácsokkal folytatták és minden nagyobb akadály nélkül lejutottak a Nándor-altáróról időközben 20 méternyire kihajlott feltörésig, úgy hogy a még hátralevő résznek kitágasítása ez évi április hóban befejeződhetik. A Ludovika-akna egész mélysége ekkor kerekén 376 méter lesz. A mélyítés ideje alatt az akna lebonyolította a zuzóérc-szállítást is, elkészülte után pedig ezen fogják kiszállítani a Nándor-altáró Anna-akna felé haladó fővágatából kikerülő meddőt is, melyet eddig a több mint 2,5 km.-rel délebbre fekvő IV. számú légaknán kellett kiadni. Az északi bányamező fejtőközeinek megnyitása után, mint főszállítóakna, a Ludovika-akna, fogja ezen bányaterményeket is a m. kir. László-zuzóhoz juttatni, sőt ezen ércelőkészítő műnek megfelelő kibovítése után (turbo-amalgamatorokkal, vagy cyanirozó művel) minden valószínűség szerint a déli, Nándor-aknai, bányamező fejtményeit is itt fogják kiszállítani és a körmöczi bányászat egész zuzóérc-termelése a László-zuzóban fog feldolgozásra kerülni. — A Mély-altáró alatti I. Mély folyosón (50 m.-rel mélyebben) már folyamatban van a leghatalmasabb telérnek, a Schrämmer-érnek feltárása ugyancsak gépfurás alkalmazása mellett. Az eddigi kísérletek és a megejtett számítások arra engednek következtetni, hogy ha a IV. számú aknában tervezett körülbelül 1000 lóerőt szolgáltató hydro-elektromos telep megépül és így olcsó és elegendő erővel fognak rendelkezni, úgy a gépfuróüzem általánosítása, motorikus társzállítás berendezése és az ércelőkészítő-üzem megfelelő átalakítása után egy új, produktív korszak kezdődik az ősrégi körmöczi bányászatban.

Az Esztergomvidéki kőszénbánya r. t. március hó 24-én tartja 16-ik rendes közgyűlését. Mérlegszámlája: Tartozik: 1. Földbirtokszámla 13,660,36 K. 2. Épületszámla 544,793,20 K. 3. Gépek és leltárszámla 765,954,77 korona. 4. Bányaművek számla 1,350,249,41 K. 5. Almásfüzitői vasút részvénytársaság 20,000— K. 6. Részvényilletékszám 20,160— K. 7. Kamatszám 56,501,16 K. 8. Központi költségyszám 34,705,41 K. 9. Bányaköltségyszám 344,311,35 K. 10. Anyagszámla 12,577,79 K. 11. Pénztárszámla 824,51 K. 12. Adószok számlája 36,666,04 K. Összesen 3,200,404 K. Követel: 1. Részvénytőkeszámla 3,200,000— K. 2. Munkabérszámla 404— K. Összesen 3,200,404— K.

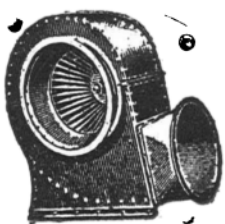
Bányatársgyűlések. Az *abrudbányai bányá-*

biztosság több rendkívüli társgyűlést hívott egybe. A Bucsony községben bányászó *Auraria Noa* cégű bányatársulat részvényesei március 17-én, a Nagymás községben bányászó *Transilvania* cégű társulat részvényesei március 26-án gyűléseznek az abrudbányai bányabiztosság hivatalos helyiségeiben. Április 7-én a verespataki *Széchenyi István* társulat, március 31-én pedig Bucsony községbeli *Szent Demeter* társulat gyűlésezik ugyanott.

A bauxit fentartott ásvány. Egyik kereskedelmi és iparkamara előterjesztése következtében azt a kérdést, hogy vajjon a bauxitot bányajogi szempontból fentartott ásványnak kell-e tekinteni, vagy pedig az a föld tartozékát képezi, a főbányahatóság vizsgálat tárgyává tette s a bauxitot a m. kir. pénzügyminiszterium 1913 február hó 26-án kelt 8175 rendeletére fentartott ásványnak minősítette. (ált. bányatörvény 3. §.) A döntés azon alapul, hogy a bauxit alumínium hidroxidból, vasoxidból és kovasavból állván, magas százaléku alumíniumot tartalmaz s a gyakorlatban a mind szélesebb körben alkalmazást nyerő alumínium fémet kohászati uton leginkább bauxitból állítják elő. A döntésnél tekintettel volt az illetékes főbányahatóság az ásvány települési és az ezzel kapcsolatos bányászati viszonyaira is. Még kell jegyezni, hogy a törvényes bányahatósági gyakorlatban a bauxitot eddig is fentartott ásványnak tekintették s feltárására már eddig is történt bányatelki adományozás

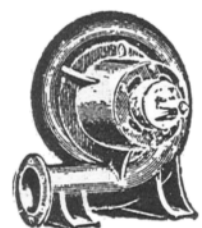
Halál a bányában. Még a múlt évben történt a komlói szénbányában, hogy ifj. Sebők Pál által megindított fával rakott csille, mivel a sorompó nem volt leeresztve, haláragázolta a 18 éves Gulás Józsefet, aki a sinek között állt. A bíróság ifj. Sebőköt gondatlanságból okozott emberölés címen vonta felelőségre. Több tanút, köztük Nyiró Bólát a pécsi bányabiztosság vezetőjét is kihallgatták. Ifj. Sebőköt az enyhítő körülmények figyelembevételével a fiatalkorúak fogházában eltöltendő egy hónapi fogháza ítélté.

Danysz Virusz. Felhívjuk olvasóink figyelmét a Danysz Virusz hirdetésre, amelyben a legtökéletesebb egér- és patkányirtó szerre hívják fel a figyelmet. A Danysz Virusz anyag dr. *Danysz*nak, a párisi Pasteur-intézet bakteriológiai osztályvezetőjének korszakot alkotó felfedezése. Ez a bakteriológiai praeparatum, egy betegség vírusait tartalmazza, amelyek kizárólag a patkányokat és egereket fertőzik meg és pusztítják el. A betegség ragályos s a csalétektől megbetegedett patkány a vele érintkező rágesálót is megfertőzi. Tudományosan bebizonyították, hogy a Danysz Virusz (az egerek és patkányok kivételével) az összes háziállatokra nézve ártalmatlan.

Blackman
ventilátorok,
exhaustorok,
fuvók minden célra

Szellőző,
szárító, szivó
berendezések

Magyar Szellőző Művek

Budapest, VII., Aréna-ut 80.

[3793/a-863/24]

Telefon: József 26—56.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

A világ petróleum-termelése. Az 1910. és 1911. években a világ nyers petróleum-termelése tonnákban kifejezve a következő volt:

	1910	1911
Egyesült-Államok	27,940.806	29,393.252
Oroszország	9,378.210	9,066.259
Mexiko	444.370	1,873.552
Hátsó-India	1,495.715	1,670.668
Románia	1,352.289	1,544.072
Galizia	1,762.560	1,458.275
India	818.400	897.184
Japán	257.421	221.187
Peru	177.347	186.405
Németország.	145.168	140.000
Kanada	42.119	38.813
Olaszország	5.895	10.000
Többi országok	4.000	26.667
	43,824.304	46,526.334

Uj szén-adó Franciaországban. A francia pénzügyi törvény tárgyalása kapcsán a kamara 364 szavazattal 195 ellenében elfogadta a szocialisták által javasolt és a kormány, valamint a pénzügyi bizottság által helyeselt és támogatott azt a módosító indítványt, amely kimondja, hogy azok a szénbányák, amelyeknek tiszta nyeresége tonnánként 1 frank 50 szantimnál nagyobb, a termelt szén után tonnánként 50 szantim adót fizessenek; amely bányák tiszta jövedelme tonnánként nagyobb ugyan 1 franknál, de az 1 frank 50 szantimot nem haladja meg, adóképpen azt az összeget fizetik, amennyivel tiszta nyereségük 1 franknál nagyobb; azok a bányák pedig, amelyeknek tiszta nyeresége tonnánként nem haladja meg az egy frankot, az új adó alól mentesek legyenek. Az új adó 50 szantimnál tonnánként több nem lehet. Klotz pénzügyminiszter kifejtette, hogy ez az adó, ha tekintetbe vesszük, az adózókra nehezedő nagy terheket, igen mérsékeltnak mondható. Az új adóra, amelyre vonatkozó törvény ez év október elején lép életbe s a belőle várható jövedelmet évi tizennégy millió frankra becsülik.

A felsősziléziai szénpiac helyzete január havában rendkívül kedvezően alakult ki. Legkeresettebb volt a házi fűtőszén, mert hidegebb időjárás állott be. Igen jelentékeny megrendelések érkeztek, amelyeket nem lehetett azonnal elintézni, bár a termelés is jelentékeny volt s vasuti kocsikban sem volt hiány. A kereskedők és fogyasztók készletei jelentéklonok voltak, úgy hogy, azokat állandóan ki kellett egészíteni. Az ipari szén forgalma olyan élénk volt, mint december havában. A vasutal való elszállítását nem forszírozták, mert remélték, hogy az

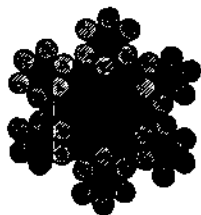
idén a hajózás korábban meg fog nyitni, mint más években. Sem aprószénből, se por- és darabszénből nem állottak feleslegek rendelkezésre. A hónap végén néhány szállítmány ipari szén Breslauba küldtek, hogy a hajózás megnyitása után azonnal továbbittassák. A gázzsén elszállítása normális határok között folyt le. A keresletet alig lehetett kielégíteni, mert a fogyasztók csakély készletek felett rendelkeztek s így nagyobb igényekkel léptek fel. Pírszén kevés állott rendelkezésre. Az Oroszországba, Magyarországra és Ausztriába irányuló kivitel emelkedett, úgy hogy a felsősziléziai bányák összkivitele sokkal nagyobb volt, mint eddig.

✂ DEUTSCHER BERICHT. ✂

INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

Die Westböhmischen Kaolin- und Schamottewerke haben die Schamottewarenfabrik der Firma Gessner, Pohl & Co. in Müglitz samt allen Ton-, Schiefertön- und Quarzgruben käuflich erworben und ihren bestehenden Unternehmungen angegliedert. Zu diesem Schritte sahen sich die Westböhmischen Kaolinwerke veranlasst, da ihre Anlagen auf den bestehenden Werken Oberbriss, Zliw und Kasniau trotz mehrfacher Vergrößerungen die einlaufenden Bestellungen nicht bewältigen konnten. Durch Angliederung des neuen Gross-Opatowitzer Werkes samt seinen reichen Lagern an Briesener Tonen wird das Unternehmen auf eine solche Basis gestellt, dass es den weitgehendsten Anforderungen der Kundschaft entsprechen kann. Ausserdem können den mährischen, schlesischen, galizischen und ungarischen Abnehmern durch Lieferungen von diesem Werke frachtlich grössere Vorteile geboten werden. Die Westböhmischen Kaolinwerke werden, wie verlautet, für das verflossene Jahr eine Aufbesserung der Dividende vornehmen.

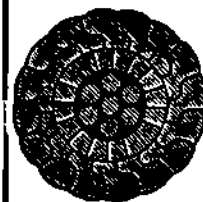
Salgó-Tarjánér Kohlenwerke. Die unter dem Vorsitz des Magnatenhausmitgliedes Direktionspräsidenten Franz v. Chorin abgehaltene ordentliche Generalversammlung der Salgó-Tarjánér Kohlenbergbaugesellschaft beschloss im Sinne des Direktionsvorschlages, von dem K 6,398.999 betragenden Reingewinn eine Dividende von K 38 auszuzahlen, den ordentlichen Reserven K 300.000 zuzuführen, für den Wertverminderungsfonds K 1,100.000 zu verwenden und K 984.871 auf neue Rechnung vorzutragen. Der Direktionsbericht hebt hervor, dass sich die Gesamtproduktion des Vorjahres auf 22.30 Millionen Kronen belief, was einem Mehrertragnis von 1.17 Millionen Meterzentner entspricht. Die lebhaftete Tendenz des Kohlenmarktes bewirkte eine Steigerung der Kohlenpreise. Der Absatz der Produktionen wurde grösstenteils durch mehrjährige Verträge gesichert. Der Gran-Szászvárer Kohlenbergbau arbeitete mit gutem Erfolg und wird für das Vorjahr K 15 Dividende

Felten és Guillaume

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár
részvénytársaság

Budapest, V., Vízafogó 1460. szám.

Olomkábelek. Villamvilágítási vezetékek. Sodronykötelek.

Elektrolytikus vörösrézhuvalok, okonítvezetékek, szerelvények stb.

zahlen. Der Ober-Zsittaler Kohlenbergbau bilanzierte ebenfalls mit Gewinn. Was die Westungarische Kohlenbergbaugesellschaft betrifft, wird berichtet, dass die Eröffnung der Bahulinie Privigye—Nyitra—Bajna in den nächsten Tagen in Aussicht genommen ist. Die Verfrachtung der Kohle beginnt sofort nach Eröffnung dieser neuen Bahn.

Patkányok és egerek

kijusztalnak, buvóhelyeiken kívül, a **DANYSZ VIRUS** alkalmazása által. A párisi Pasteur-intézet **TALÁLMA NYA**. Más állatok és emberekre ártalmatlan. Egy doboz ára 25 K., 5 doboz ára 10 K. Tömeges használathoz cseppfolyós állapotban. Elárúsító tolepek: Franz Wilhelm & Co., Wien III/2, Török József és Thallmayer & Seitz, Budapest.

KAISER & Co. CASSEL

Levélcím: Kaiser & Co. Maschinenfabrik, Cassel 28

Sodronykötél-pályák

Függőpályák, villamos-függőpályák, sikló, láncpályák, szállítóberendezések

Vezér építelő Magyarország és Románia területére

KLEIN KÁROLY, mérnöki iroda, Brassó 2

(9273/765/52)

✂ SZERKESZTŐI ÜZENET. ✂

Tárna. Forduljon a m. kir. főfémjelző és fémbeváltó hivatalhoz V. Méréleg-utca 11. Ezüstöt nem váltanak be.

A. G. Megkaptuk, hozzuk.

B. L. Van már ott tudósítónk, de azért csak küldjön híreket, ha akadnak.

Sóvári. 1. Hogy mi igaz a hírekből? Megnyugtathatjuk: még egyszer annyi.

2. A törvény 3. §-a szempontjából, amely a

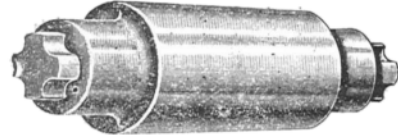
munkásalakások adómentessége tekintetében intézkedik, munkásoknak tekintendők a szó szorosabb értelmében vett ipari, mező- és erdőgazdasági munkásokon kívül — az előmunkások, gépészek, fűtők és a műegyetemi képzettséggel nem bíró művezetők, valamint a hasonló minősítéssel bíró bányamunkások is.

G. Gy. A legmesszebb menő támogatásunkat ajánljuk fel; kérjük mielőbb az anyagot, hogy a cikksorozatot megindíthassuk.

Walzen-Fabrik Gesellschaft m. b. H.

Aussig a. d. Elbe

A Walzengießerei vorm. Kölsch & Cie., Akt.-Ges. Siegen in Westfalen fiókja.

Öntöttvas hengerek 50.000 kg. súlyig, az ipar minden ágazata részére, legjobb, legcélszerűbb minőség, kifogástalan megmunkálás.

Különlegesség: **KÉRGESÖNTÉSŰ HENGEREK**. Egészen 1100 mm. átmérőig, 4000 mm. hosszúság mellett.

Évi termelés 16.000.000 kg. megmunkált henger.

Érdeklődések Brunovszky J. Pál magánmérnök, Budapest IV. Váci-u. 79. címre intézendők. (988/6/11.)

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tételik, hogy a **Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték (XXXI. sorsjáték) 6. osztályának** huzásai folyó évi március hó 26-tól április 24-ig tartatnak meg, még pedig a következő napokon

március: 26, 27, 28, 29, 31,

április: 2, 3, 4, 7, 8, 10, 12, 14, 15, 17, 19, 24-én.

A huzások a négy első napon fél 9 órakor, a többi napokon 9 órakor kezdődnek és a magyar királyi ellenőrző hatóság és kir. közjegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték huzási termében. A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megújítása a játékterv szerint, minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt, 1913. évi március hó 19-ig eszközlendő.

Budapest, 1913 március hó 9-én.

Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Tolnay. Hazay.

Maschinenfabrik H. & G. Grossmann

G. m. b. H., Dortmund

szállít: **Teljes lemélyítő-berendezéseket**, szállítógépeket, **szállítóvitlákat** sodrony- és szalagkötelekhez elektromos üzemmel;

különbéle kábelek (Dampfkabel, Friktionskabel, Handkabel), **szivattyuk**, **függő állványok** D. R. G. M., **redukáló ventilek** (biztos üzeműek), loko-

mobil kazánok egészen 130 m² fűtőfelülettel (bérelhetők is).